

Mišljenje o ELABORATU: REKONCEPTUALIZACIJA MUZEJA AFRIČKE

UMETNOSTI – ZBIRKA VEDE I DR ZDRAVKA PEČARA. Prvi deo: Okvir i dinamika realizacije projekta, autorke dr Ane Sladojević

Sa velikim zadovoljstvom iznosim svoje mišljenje o elaboratu dr Ane Sladojević o rekonceptualizaciji Muzeja afričke umetnosti – Zbirci Vede i dr Zdravka Pečara: smatram da postoji više razloga zbog kojih ovaj beogradski Muzej, formiran pod sasvim različitim uslovima od uobičajenih u našoj sredini, zaslužuje da bude suštinski prestrukturiran i prilagođen današnjim muzeološkim standardima i zahtevima, interesovanjima javnosti i potrebama savremenog društva.

Svojim dosadašnjim radom, znanjem i angažovanim pristupom aktuelnim temama, smatram da je dr Ana Sladojević najpozvanija ne samo da iznese svoje stručno viđenje budućnosti Muzeja afričke umetnosti, već i da je apsolutno kvalifikovana i sposobna da rukovodi timom kojem bi bila poverena realizacija jednog ovako važnog poduhvata i zadatka, i da će u tom pogledu imati podršku i upravnih organa MAU i svih kolega.

Sa pozicija dobro utemeljenog, širokog obrazovanja i funkcionalno postavljenog vladanja muzeološkim pitanjima kojima se danas u svetu s razlogom poklanja velika pažnja, posebno kada je reč o postkolonijalnom diskursu, dr Sladojević je razradila svoje viđenje rekonceptualizacije Muzeja afričke umetnosti. Po njenom projektu dosadašnja dominantna i uobičajena, ali danas ne i cenjena etnografizacija muzejskih predmeta bila bi dopunjena, tačnije zamenjena fokusom na kontekst u kojem je muzejski fond nastao. A on se odnosi, pre svega, na vreme formiranja i kolekcija i samog Muzeja – vreme socijalističke Jugoslavije, nesvrstanosti, antikolonijalizma i antirasizma, ali i kulturne diplomatije. Upravo su to aktuelna pitanja koja interesuju i stručnjake različitih profila i publiku različitih generacija, ne samo kao pogled bačen unazad, u nedavnu prošlost, već – naprotiv – kao aktuelna, latentna opasnost od negativnih društvenih tokova koji ukazuju na moralnu krizu u koju je zapalo (gotovo celokupno) čovečanstvo. A pošto, u tom smislu, kolekcije Muzeja afričke umetnosti daju svoje, autentične odgovore, one su već dobile posebnu auru i vrednost, pa je i ceo Muzej - od nekadašnje marginalne pozicije – danas postao poznat u svetu, pobuđujući izuzetnu pažnju pre svega kolega-stručnjaka, ali i šire javnosti. Naglašavam pri tome poznatu činjenicu da se u kolekcijama ovog Muzeja uglavnom ne radi o izuzetnim i/ili retkim, dragocenim, starim

predmetima, već o onim koji su nakon Drugog svetskog rata bili dostupni strancima i diplomatama, **kakvi su bili Veda i dr Zdravko Pečar**. Zbog toga ne postoji opasnost da dela iz kolekcije treba vratiti zemljama **porekla, što je danas pretnja** mnogim velikim i najpoznatijim muzejima formiranim u kolonijalnim vremenima.

Slažem se s mudrim predlogom da se naziv Muzeja u prvoj fazi ne menja, kako bi se postepeno ustalila **i učvrstila** nova koncepcija, **u čijem ostvarivanju će** – verujem – **učestvovati ceo kolektiv MAU**. Iz **te nove koncepcije će, verovatno**, nastati potreba da Muzej **u budućnosti** dobije neki drugi, adekvatniji ili precizniji naziv. **Orijentacija ka savremenom stvaralaštvu je svakako opravdana i realno je očekivati da bi u tom pravcu mogla da se u budućnosti još intenzivnije razvija muzejska delatnost**, kao i da se obogaćuju kolekcije MAU **sjajnim aktuelnim umetničkim delima** s akcentom na umetnicima iz Afrike i/ili sa **afričkim temama**.

Smatram da bi jedan od predloga - **da se u naslovu naglasi „afrička kultura“** – bio stimulans da **današnji Muzej afričke umetnosti** preraste u multidisciplinarnu, **pa čak i transdisciplinarnu, važnu naučnu i edukativnu instituciju, imajući u vidu da našoj sredini nedostaju** takvi profili muzeja koji **bi u širokom dijapazonu mogli da prate teme** vezane za **afrički** kontinent, kako iz njegove bogate **prošlosti**, tako i iz burne savremenosti. Pored antropologije, istorije, istorije umetnosti, geografije, arheologije, biologije, lingvistike, religija, **politike, društvenih nauka** i brojnih drugih teorijskih **pristupa za izučavanje širokih prostranstava** ovog kontinenta, Afrika je **danas suočena s** ogromnim problemima - **važnim i za svakog građana sveta** - poput nagle industrijalizacije, stranih investitora, **često nekontrolisane eksploatacije, tačnije rečeno uništavanja** prirodnih **resursa, ekološke** katastrofe i sl., **što dovodi** do masovnih migracija, a posredno i do novog tipa ropstva. Paralelno sa **pitanjima nesvrstanosti i antikolonijalizma, sigurna sam da Muzej afričke umetnosti može u svojoj kurikulum da uključi** i ova aktuelna pitanja, i da ne bi bio problem obezbediti saradnju sa kolegama - **stručnjacima kojima su bliske teme o materijalnim i duhovnim bogatstvima afričkog kontinenta**. **To u svakom slučaju omogućuju današnja sredstva komunikacija**, pa verujem da ne bi bilo neostvarivo neposredno ili virtuelno **prisustvo najvećih i najboljih znalaca** iz oblasti **određenih aktuelnih problema i važnih afričkih tema koje su nedovoljno prisutne u našoj javnosti, posebno među mladima**.

Pošto je nerealno očekivati da bi malobrojni kustosi, zaposleni u MAU, mogli aktivno da se bave tim **širokim spektrom disciplina**, mislim **da bi u budućoj postavci bilo veoma korisno ako bi se** proizvodnja znanja – na kojoj insistira s razlogom rekonceptualizacija MAU – sprovedila konstantno **zahvaljujući** pre svega internetu i kroz **različite forme i mreže** novih komunikacionih

sredstava. Verujem da bi brojni filmovi preko raznih platformi - dokumentarnog, edukativnog, informativnog, pa i igranog karaktera - **možda mogli da nadoknade nedostatak naših kadrova, osposobljenih za prenošenje znanja iz oblasti aktuelnih afričkih tema.** Primeri dobrih praksi stranih saradnika MAU mogli bi da budu inkorporirani u stalnu postavku, za šta danas postoje brojne tehničke mogućnosti.

Poznato je da MAU ima **uspešnu, razgranatu izdavačku delatnost.** Ali, koliko je meni poznato, ne postoji katalog kompletne zbirke, što je – po mom mišljenju – najbolji i najsigurniji način zaštite dela i dokumentacije. Razumem da će novi pristup koncepciji MAU pomeriti fokus od predmeta ka kontekstu, ali i dalje smatram da **su osnovni faktori koji čine jedan muzej – njegove kolekcije, tačnije da** (ozbiljni) muzeji ne postoje bez muzealija. U tom smislu bi katalog zbirke mogao da bude osnova za nadgradnju, za promenu paradigme zajedno sa bogatom dokumentacijom koja je sastavni deo muzejskog blaga. Uverena sam da je neophodno da svaki muzej – pa i MAU – predano radi na objavljivanju kompletnog kataloga svojih zbirki, **u početku makar samo on-line.** (Sa žaljenjem konstatujem da mnogi naši muzeji ne obraćaju dužnu pažnju na ovu muzeološku obavezu koja odista zahteva veliko znanje, **istraživanje i posvećenost**).

Veoma je važno što je u Elaboratu pomenut način na koji će se istorizovati postojeća stalna postavka MAU: detaljno snimanje će značiti ne samo očuvanje sećanja na prošlost i istoriju ovoga Muzeja, već će dati veliki doprinos našoj muzeološkoj struci. I više od toga: biće to važan i višeslojan dokument o odnosu našeg društva i institucija prema osnovnim pravcima zvanične politike socijalističke Jugoslavije, ali i znak poštovanja i zahvalnosti prema darodavcima. Kao što je dobro poznato - brojni donatori, uprkos svojih dragocenih legata, zaostavština ili poklona, koji čine osnove zbirki mnogih naših muzeja, nisu dostojno zabeleženi, pa stoga ni sećanje na njih nije adekvatno sačuvano.

U nadi da će ceo kolektiv Muzeja afričke umetnosti dati svoj doprinos potrebnoj rekonceptualizaciji zbirki, i da će pozitivni rezultati zajedničkog rada biti uskoro očevidni, još jednom dajem punu podršku Elaboratu dr Ane Sladojević.

S poštovanjem,

Beograd, februara 2022.

Irina Subotić, prof.emer.